

A JÓKAIÉK CSIKÓS BOJTÁRJA.

□ Bohémia vidám népét, kis, mint nagy alakjait mindig csalogatta, csalogatja ma is a délibábos Hortobágy. Írók és különféle művészelkek sűrűn rajzanak az utolsó magyar pusztára, a Hortobágyra. Ameddig élt: Jókai Mór is többször, nagy szeretettel keresgette fel az ősi pusztát. Számos írásához fogott fel itt jellemzetes magyar képeket, színeket. Többször az embereit is erőteljesen megfestegette a Hortobágyra, ahová az 1880-as évek elején tarka nagy bohém-társasággal ismételtelen kilátogatott Jókai. Prózáirók, poéták, muzsikuskok, festők, színészek, színésznők alkották a nagy magyar bohém-király káprázatosan eleven és érdekes kíséző seregét. Persze, a vendéglátó Debreczen város tanácsa gavallérosan kitett magáért. Még akkor nem járt vonat a Hortobágyra, Jókai hadát remek fogatokon röpitették kifelé. Odakint a pusztán Dely Mátyás, a híres állatorvos kalauzolta a bohém-sereget. Ebéd előtt feljárták még a városi cifra méneseiket. A férfiak inkább a bársonyszőrű lovakat nézegették, a nőknek azonban inkább Pecze Pistán akadt meg a szeme. A csikós számadógazda gyönyörű szál barna legényfia volt Pecze Pista, aki hókalovon ugratott Jókaiék elé és megkapó természetességgel köszöntötte a pusztá ura vendégeit:

□ „Isten hozta magukat minálunk.“

□ Az egyik budapesti szép és pajkos színésznő édes szóval mindjárt kiakarta kezdeni Pistát, de a fiatal csikós sehogysen állott mézes kötélnek. Ahogy észrevette, hogy nő közeledik hozzá, megszóritotta a lova oldalát és odább ugratott. A szép művésznő Dely Matyit vont a kérdőre:

□ „Atyus, miféle vadlegény ez, hogy így fél tőlünk, mint a vadállatoktól?“

□ Dely, a hajdani minoritabarát, elneveti magát:

□ „A vadállatoktól nem félne ez kedves Nagyságám.“

□ „Hát.“

□ „Hanem bizony az ilyen ruházatu, sőt talán még a parasztköntösü felvérnéppel sem állana még ez szóba!“

□ „Ugyan már hogy értsem ezt atyus?“ A művésznő kacérul villantotta ki telefehér kerek fogait.

□ „Hát csak úgy Nagyságám, hogy a Pistának még eddig az Isten nem egyébre teremtette a nőket, mint sütni, főzni és gatyát mosni . . .“

□ A szép művészasszony jóízűt kacagott:

□ „Meg kellene nekem szelidíteni ezt a vadot: atyus?“

□ „Próbálja meg Nagyságod! Majd berendeljük a vendéglőhöz. A lovaglására büszke; azért berendelem, hogy mutassa be, miként tud nyereg nélkül lovagolni . . . A többi a Nagyságod dolga.“

□ □

□ Jókai tiszteletére még különösebben kitett magáért a hortobágyi fogadás. Volt ott minden jó falat, ami a debreceni konyhának büszkesége. Csigaleves tyukhússal, töltött káposzta gyenge malacpecsenyével, kolbászszal, hizott kacsa, liba, pulykasültek, malac egészben, fánk muskotály barackizzel, Diószeg, Eger és Tokaj borai. A nádudvari muzsikusk-cigányok is kiszagolták a mulatságot, már ebéd közben is zöngették a száraz fát. A felköszöntők sem maradtak el. Mókásan, majd szivrehatólag folyt a hortobágyi nagy bohém-áldomás. Jókai különösen elemében volt. Ebéd utánra Pecze Pista is beérkezett két nyalka csikós-bojtár pajtásával. Lóhátról különféle vakmerő csikóstempózásokat mutattak be. Mindenik versenyben a Pista nyerte fel az egri nevet. A szép nők körülcsejték a fut és Dely Matyi segítségével betessékeltek a vadócot a csárdaház uriebédlőjébe. Se eleven, se holt nem volt a Pista, annyira megzavarodott. Némileg akkor tért magához, amikor az öreg Simonffy Imre polgármester a vállára csapott:

□ „Kitől félsz te Pista? Ülj már le!“

□ „Még kérdezi a Nagyságos úr, hogy mitől félek“, felelte a nagydarab fiatal ember gyermekesen mosolyogva, „hát ezektől a szép asszonyoktól vagy tán jányoktól félek?“

□ Nosza támadt nagy kacagás a férfiak sorában. Jókainak a könnye is kicsordult. A nevetés csillapultával az a szép, pajkos pesti színésznő kackiásan Pista elé pattant:

□ „Pista pajtás, hát én jány vagyok-e vagy asszony?“

□ Pista kissé nekibátorodott:

□ „Én bizony nem tudom, hogy kell tisztelni magát? Nagyságosnak-e vagy tekintetesnek?“

□ „Engem, Pista pajtás, csak magának szólíts! Mindjárt ki is iszom veled a te poharat;“ a szép nő a Pista kezébe nyomott egy tele boros poharat, azonban Pista letette a poharat. A társaság bámulva nézte a kedves jelenetet, csak a szép művésznő incselkedett tovább a fiúval: „No, Pista? Hát nem isszuk ki?“

□ „Nem!” szolt Pista, „azt mondták nekem az öregek, hogy nem jó a szegénynek urral egy tából cseresznyét enni, mert az ur a szegényt meglövi a cseresznye magvával . . .“

□ A szép művésznő tovább erőszakolta a dolgot. Nem hagyott békét a Pistának:

□ „Pista, legalább már azt mondd meg, hogy én jány vagyok-e vagy asszony?”

□ „Azt már lelke, csak maga tudja megmondani“, felelte a Pista. A művésznő fülig pirult. Jó kai népe dörge delmes kacagásba tört ki. Mindnyájan itatni akarták Pistát, de a Pista csupádon kóstol gatta az italt. Egyszer azután fel is állott a Pista és a debrecpi polgármesterhez fordult: „Nagyságos uram, tessék kiszabadítani engemet innét! Nem nekem való hely ez.“

□ „Miért mondd ezt Pista?”

□ „Azért nagyságos uram, mert ez a szép asszony vagy jány, vagy micsoda nem férhet tőlem. Olyan közel ült hozzám, hogy most is melegszik a combom tüle . . .“

□ „Fiam Pista, hát húzódj arrébb tőlük.“

□ A Pista egy darabig hallgatott, végül megint kérte a polgármestert, hogy bocsássa ki a borivóba:

□ „Ott az én helyem . . .“

□ Kibocsájtották a Pistát, de többen a művésznők közül is kikisérték. Kint a cimborák között már bátrabban viselkedett a Pista. Azt sem bánta, midő n az a pajkos szép asszony, vagy jány az ölebe ült és körülölelte a nyakát és tréfásan biztatni kezdte a Pistát:

□ „Pista, szoktál-e te könyvet olvasni?”

□ „Szoktam.“

□ „Olvastad-e Tündérszép Ilonát?”

□ „Olvastam.“

□ „Tudod-e, hogy Árgyirus királyfi miként lopta el őt?”

□ „Tudom.“

□ „Hát ha most majd azt játszánk el mi ketten?”

□ „Hát azt meg már hogy játszhatnánk el?”

□ „Hát úgy Pista, hogy te lóra ülsz és derekamnál fogvást felkapsz engemet is. Azután a pusztába vág-tázol velem és én meg majd a feleséged leszek . . .“

□ A Pista nagyot gondolt magában:

□ „Hallja, ha huszonnégy esztendő s volnék, nem is bánám. Ám, csak akkor, ha maga akkor is ilyen szép volna, de meg parasztjány is volna és tudna: sütni, főzni, mosni is . . .“

□ „Jól beszélsz, Pista! . . . Most hány esztendő s is vagy?”

□ „Tizenkilenc.“

□ „Tudnál-e már vőlegény lenni? . . .“

□ „Azt csak a lakodalom utáni tudnánk meg,“ felelte a csikós.

□ A nők szeme hamiskásan villant össze. A pajkos művésznő pedig vállára csapott Pistának:

□ „Nos Pista lóra!”

□ Pista Dely Mátyásra nézett, akit apjuk helyett apjuknak tartottak a hortobágyi pásztorok. Dely Matyi mindig szer volt a jó tréfára, odakacsintott a legénynek:

□ „Eredj Pista fiam! Mutasd meg, hogy legény vagy.“

□ „Ha nem szégyenleném, megis tenném! De tán még a szemem is kiégne, ha elébem venném a lovamra.“

□ „Csak játék ez, te bolond.“

□ „Jól van no, ha a tekintetes úr is úgy kívánja, megcselekszem. Hanem azután kijön majd utánunk a kisasszonyért?”

□ Már ekkor sokan hallgatták a beszélgetést. Jó kai is, Simonffy polgármester is ott álltak a hallgatóság között.

□ „Mindnyájan kimegyünk utánad a kocsikkal, Pista,“ szolt a polgármester.

□ Pista felállott az asztaltól. A tornác elé sietett. A koplalótól eloldotta lovát. Csakúgy szóréről lovára pattant és odaszolt a szép művésznőnek:

□ „Na, ha elakar szökni, ide álljon kiljebb! . . .“ Lovát megsarkantyúzta és a szép leány-asszonyhoz ugratott a csikós.

□ „Ide a kezét! — parancsolt rá kurtán — lépjen a lábom fejére!“ A ballábát oldalt nyújtotta a csikós és mint héjja a csirkét, maga elé kapta a pesti művésznőt. A drága zsákmánnyal nyilsebesen elvágta-tott a pusztába: a csikóstanya felé.

□ Harminc-negyven perc múlva a kocsisor, a vendégnép is megérkezett a csikóstanyához. Pista és a szép színésznő egymás kezét fogva, kipirult arccal fogadták Jó kai vidám népét. A szép asszony az indulás előtt még kezet nyújtott Pistának. Pista mindenki csodálkozására kezet csókolt.

□ „Pista, ellopnál-e még egyszer“ kérdezte a fiút kacéru l a művésznő.

□ „Akár mindennap kedves rózsám“ felelte a csikós. Talán nem is egészen tréfa volt már ez.

MÓRICZ PÁL.

